

Atle Næss:

Roten av minus en

Gyldendal 2006, 193 s.

Atle Næss har skrevet flere romaner, og to biografier om hhv Edevard Munch og Galileo Galilei. Med *Roten av minus en* kombinerer han roman- og biografigenren, og skriver både en kjærlighetshistorie, et utkast til en biografi og et riss av en selvbiografi som i sum blir til en roman om hvorvidt livet har den orden og nødvendighet som biografien er satt til å formidle.

Handlingen i *Roten av minus en* er kort fortalt slik: Den 43-årige førsteamanuensis i matematikk ved Universitetet i Oslo, Terje Reinert Huuse jobber med en biografi om den tyske matematikeren Bernhard Riemann, et av 1800-tallets største matematiske genier. Huuse er gift med Karin og har to barn, Vilde og Harald. Han strever med biografien og melder seg på et skrivekurs, der han treffer Ingvild Slaatum, høyskolelektor i tysk. De blir umiddelbart tiltrukket av hverandre, og innleder et forhold. Etter at forholdet har vart i drøyt ni måneder forsvinner Terje Reinert Huuse. Han blir meldt savnet av sin kone. Politiet finner ingen spor, og henlegger saken.

Næss roman er bygget opp på en fortellerteknisk intrikat måte. Rammefortellingen er hovedpersonen, Terje Huuses, forsvinning slik denne blir skildret gjennom hhv datteren og ektefellens møte med politiet. Hoveddelen av romanen er imidlertid basert på Huuses egne dagboksnotater, hans egen logg, slik denne fremstår fra og med 28. september 2004 til og med 5. mai året etter dvs fire dager før han forsvinner fra arbeidsstedet. I tillegg kommer en tekstbrokk kalt INGVILDIGØTT.DOC der Ingvild Slaatum forteller hva hun fant ut om Bernhard Riemann i ulike arkiver i Göttingen. Både bruken av rammefortelling og dagboksnotater er velegnet for å skape et nært og spenningsfylt bilde av hovedpersonen; romans retrospektive grep er dessuten et uhyre virkningsfullt grep for å holde spenningen for Terje Huuses liv og prosjekt ved like og en metanarrativ kommentar til Huuses egen frustrasjon over ikke å finne *fylde* nok i de opplysningen han har om Riemanns liv. Historien om Terje Huuse, og historien han forteller om matematikeren Bernahard Riemann, blir lest og forstått i lys av det faktum at han kommer til å forsvinne på mystisk vis.

Forholdet til Ingvild Slaatum utgjør en vesentlig del av romanen, og er på alle måter det aspektet ved Terje Huuses privatliv som blir dvelt mest ved. På tross av dette er ikke skildringen av den, påstått, voldsomme lidenskapen overbevisende. Snarere byr den på en rekke klisjører og en manglende motivasjon som dels må forklares med den noe blodfattige skildringen av nettopp Ingvild Slaatum. At slutten kan forstås som en måte å signalisere en grad av reserverthet hos henne, er et interessant grep fra forfatterens side – men etter min mening kommer det noe sent. Dessverre går all den tekstlige plassen som brukes på forholdet til Ingvild Slaatum på bekostning av innblikk i Terje Huuses forhold til sin kone og sine to barn, noe som er synd, for rent umiddelbart forekommer det meg mer interessant hva han foretar seg hjemme enn de gjentakende møtene med Ingvild.

Hovedpersonens forhold til sin far, blir behandlet sporadisk, men nok til å vekke interesse. Faren skildres som en streng, men noe virkelighetsfjern presteskikkelse og likheten mellom han og sønnen er tuftet på en spennende motsetning:

Når jeg tenker tilbake på hans liv som prest, skjønner jeg at han var teolog mer enn sjelesørger, fortolker for sin flokk mer enn dens hyrde. Det som interesserte ham mest, var prefigurasjonene. Altså hvordan mennesker og episoder i Det gamle testamente varslers og forespeiler det som skal komme i det nye. Han var opptatt av profetier og oppfyllelser, av og til fikk jeg inntrykk av at han leste de to testamentene lik en matematiker, som om de var en avbildning av hverandre, et en til en forhold. Det var en intellektuell tilnærming, men jeg forstår den, det er spennende enten man nå ser det som et utslag av Guds store plan eller som et litterært grep. (110)

Farens yrke som sjelesørger og religiøs formidler stod i realiteten i veien for hans mer teoretiske, forskningsmessige interesse for det religiøse fagfeltet. Terje Huuse er matematiker, altså fundert i et teoretisk og forskningsmessig miljø, men knyttes gjennom sine egne dagboksnotater snarere opp til en type autoterapi og humanistisk grunnforskning. Er det et forsøk på å si at matematikk og menneskekunnskap er mer beslektet enn man først tror? Og er det kanskje et forsøk på å vise hvordan slektsbånd spiller en rolle – både i Terje Huuses og Riemanns liv? Det som virker klart er at farens teoretiske interesse for Bibelen er tuftet på en type kausalitetstenkning, og et ønske om å finne

klarhet og mening som også gjenspeiles i sønnes forhold både til eget liv og, ikke minst, i forhold til hans biografiobjekt, Bernhard Riemann.

Roten av minus en har et tydelig metanarrativt prosjekt i de tanker og formuleringer Huuse gjør seg omkring sitt problematiske biografiprojekt. Han strever med å forstå Riemann og den betydning hans omgivelser hadde for ham, på samme måte som han strever med å forstå sitt eget liv og betydningen forholdet til Ingvild Slaatum har for ham. Det Terje Huuse opplever har mange trekk felles med en midtlivskrise. Når romanen likevel blir noe annet enn skildringen av nettopp dette, skyldes det koblingen til de metanarrative kommentarerene omkring biografigenren - som både har egenverdi, men som også tjener til å belyse Terje Huuse selv.

Koblingen mellom Terje Huuses og Bernhard Riemanns liv er noe av det mest interessante ved *Roten av minus en*. De ytre hendelsene er tilsynelatende ikke bygget på store likheter, men forsøket på og forstå å skape sammenheng i Riemanns liv korresponderer med Terje Huuses forsøk på å se en rød tråd i sitt eget:

Og jeg er litt redd for det ordentlige, strømlinjeformede, ryddige. Det bygger opp om og understreker det uavvendelige i Riemanns tanker, slår fast at de var så store at deres tid nødvendigvis måtte komme. Jeg tror på matematikken, men ikke på den slags skjebnebundet rettferdighet. Hvis jeg et sted trekker inn Caspar Wessel her og Gauss der, Einstein et sted og postbroren i Bremen et annet, får jeg da ikke bedre fram det kronglete, tilfeldige, uordentlige i ethvert livsløp?

Eller er det biografens oppgave å *skape* mening? (142)

Riemanns tilsynelatende begivenhetsløse og alt i alt nokså trivielle livsløp, danner bakgrunnen for den genistatus han skulle komme til å bli tildelt senere. Ikke dermed sagt at romanen pretenderer å fremstille Terje Huuses alminnelighet som bakteppe for noen ekstraordinære talenter; for ham fungerer de trivielle hverdagsskildringene derimot som forståelsesramme for et erotisk forhold, som tilsiktet eller utilsiktet, røsker tak i ham og fungerer som en katalysator for én ekstraordinær hendelse – som det i løpet av tiden for fortellerhandlingen likevel ikke er mulig å se konsekvensene av. På samme måte som Terje Huuse strever med å vekte og forstå menneskene rundt Riemanns og deres betydning for hans forskning og livsløp, på samme måte strever vi som lesere med å forstå Terje Huuse selv til tross for

den røde tråd som ligger i forholdet til Ingvild Slaatum. Romanens tittel *Roten av minus en* viser til en umulig forestilling, men likevel et nødvendig premiss for moderne matematikk. *Roten av minus en* antyder humanioras presserende ønske om å skape en stringent fortelling om hva mennesket er og problemene ved et slikt prosjekt.

Linda Hamrin Nesby